Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В лучності сила!

SWOBODA

Рік XVII. Ню Иорк. Четвер, 26-го Серпня 1909. Число 33 — Vol. XVII. New York, N. Y. Thursday, August 26, 1909. No. 33

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет за місяць Липень 1909

Від.	123. Мороз Федько, ум. 26,6 '09.	$1000.00
,,	52. Недбала Михаїл, ум. 7,7 '09.	1000.00
,,	123. Василик Василь, ум. 15,7 '09.	1000.00
,,	25. Спінь Трифон, ум. 20,7 '09.	1000.00
,,	9. Паньчишин Антін, ум. 22,7 '09.	1000.00
,,	40. Фецич Анна, ж. Михаїла, ум. 11,5 '09.	400.00
,,	136. Гойсан Ефрозина, ж. Якова, ум. 4,7 '09.	400.00
,,	231. Василик Василь, м. Марії, ум. 15,7 '09.	400.00
,,	21. Сабат Анастазія, ж. Петра, ум. 12,7 '09.	400.00
,,	2. Ґамбаль Мелянія, ж. Гавр. ум. 18,7 '09.	400.00
,,	4. Лиґа Михаїл, за утрату ноги	200.00
	Виплачено запомоги на суму	$7,200.00
	Платня головних урядників за липень	190.00
	Адміністрація Союза за липень -	170.48
	Весь розхід виносить	$7.560.48

Розмет платить 10,180 членів на ціле посмертне (кождий по 70 цнт.) і 1515 членів на пів посмертного (кождий по 35 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза“ по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 84 цнт. а на половину посмертного 49 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр*

Дм. Капітула, гол. предсід.

Від Голов. Уряду Р. Н. Союза в Америці

Згідно з статутами „Р. Н. Союза“ § 7 отсим подає ся до загальної відомости всім пп. Головним Урядникам, Видїловим і Урядникам друкарні „Свободи“, що „Річне засідане Видїлу Р. Н. Союза відбуде ся в місті Чікаґо, Илл. на днях 8, 9, 10 вересня с. р.

На се засідане обовязані суть явити ся: Голов. Духовний Управитель, Голов. предсїдатель, Голов. містопредсїдатель, Голов. містопредсїдателька, Голов. Касієр, Головні Секретарі, Радні, Головна контрольна Комісія, Директор друкарні, Редактори, Менаджер друкарні і Головний Орґанїзатор.

ПОРЯДОК ЗАСІДАНЬ.

8-го вересня, точно о годинї 10-ій рано Служба Божа і Панахида за померших членів Р. Н. Союза відправлена Голов. Духовним Управителем в гр. кат. Церкві сьв. о. Николая. (Pir Superior i Bickerdike Sts.)

По Службі Божій всї присутні ударуть ся до галї, „Shoenhofe,“ на розї Milwaukee Ave. і Ashland Ave. де відбуде ся засідане з слїдуючим денним порядком:

Отворене засіданя Головним Предсїдателем і його справоздане.

Справоздане Голов. Дух. Управителя.
,, Головних Секретарів.
,, Голов. Касієра.
,, Голов. Орґанїзатора.
,, Голов. Контрольної Комісії.

Дискусія над справозданем Голов. Уряду Р. Н. Союза.

Справоздане Директора друкарні.
,, менаджера друкарні.
,, редакторів.
,, контрольної Комісії.

Дискусія над справозданями заряду друкарні.
Ухвали в користь Орґанїзації.
Замкнене засіданя.

Головні Урядники Союза а іменно: голов. предсїдатель, голов. касієр, головні секретарі, контрольна комісія, менаджер друкарні і головний орґанїзатор в цїли переведеня контролї їх дїловодства мають бути в Чікаґо уже дня 6-го вересня с. р. о годині 9 рано в гали призначеній на засідане.

Дано в МкАду, Па., дня 25 Липня 1909.

Д. Капітула, *головний предсїдатель.* — Т. Лабовський, *голов. секретар.*

Важне оголошене

для всїх пп. місцевих Урядників Р. Н. Союза в Америцї.

Отсим подає ся до загальної відомости, що враз з розметом за місяць липень с. р. вислано Вам так звані „Повновласти“ тикаючі ся виплати похоронних коштів по умерших членах Р. Н. Союза. Сї повновласти суть на се, щоб в такім случаю, як похороном занимає ся дотичне братство, — заким займе ся, — зажадало від дотичних спадкоємцїв виповненя тої повновласти; се значить спадкоємець (чи спадкоємцї) мусять дати поперед леґальне (правне) поручене Р. Н. Союзови заняти ся похороном члена, як також і виплатити суму грошей за похорон з посмертної запомоги, яка припадає спадкоємцям по помершім членї. В таких случаях де спадкоємцї находять ся в старім краю, дотичні Братства можуть заняти ся похороном, однак рівночасно мусять вислати згадану повновласть спадкоємцям до краю до підпису і порученя виплатити похоронні кошти.

В кождім разї похоронні кошти несьміють бути більші як 150.00 дол.

Упрашає ся про те пп. місцевих урядників, як також звертає ся їх увагу, щоби взяли сї повновласти і се оголошене до відома і строго після него поступали в усїх дотичних випадках. Р. Н. Союз, почавши від 15. серпня с. р. не виплатить анї одному братству похоронних коштів, не маючи в перед виповненої повновласти, як також не увзглядните в тім разї жадного недбальства чи нехтованя або легкованя повисшого розпорядженя.

Від Головного Уряду Руского Народного Союза в Америцї.

Д. Капітула, голов. предс. — С. Ядловський, голов. секр.

ОГОЛОШЕНЄ

до всїх п.п. місцевих Секретарів і Орґанїзаторів Р. Н Союза

Отсим повідомляємо Вас, що з початком сего місяця висилаєм до кождого Відділу один зошит нових декляраций, на котрих на відворотній сторонї надруковане єсть сьвідоцтво лїкарське. Длятого прошу п.п. Секретарів і Орґанїзаторів відкинути всї попередні декляраціі а уживати лише нових. Кождий хотячий вступити в члени Р. Н. Союза має виповнити свою декларацію сам або через секретара на мітінґу а крім того має явити ся у лїкаря і виповнити відворотну сторону деклярації (сьвідоцтво лїкарське).

Деклярація, се є найважнїйший документ так для члена як і Р. Н. Союза. Се є контракт на підставі котрого принимає ся члена і на підставі котрого виплатить ся запомога по членї. Длятого просить ся п.п. Секретарів о як найточнїйше виповнюване всїх рубрик (питань) поданих на деклярації.

Крім деклярацій висилаємо також друки на: „переступні листи“, „зміни спадкоємцїв“, „зміни суми посмертної запомоги“ і т. д. На кождій картцї з долу, єсть надрукована „Увага“, котра поучає секретара до чого дана картка має ся уживати. Нехайже кождий секретар заки зачне виповнювати котру небудь картку, перечитає найперше „увагу“ а відтак єсли картка відповідна виповнить єї. Карток зелених уживає ся тогди, коли член зміняє посмертне на 1000 або на 500, а до змінюваня спадкоємцїв уживає ся картки білої.

Всї деклярації, зміни спадкоємцїв і посмертного, неправильно виповнені будуть звернені назад Секретарови і не будуть увзгляднені.

Пригадує ся також що Секретар Відділу має кождого місяця вислати „місячне справоздане до Головного Уряду Р. Н. Союза“. В тій цїли ми посилаємо враз з розметом жовту картку до відділу, котру Секретар повинен виповнити без огляду на се чи зайшла яка зміна в брацтві чи нї і прислати враз з деклярациями і розметом до Головного Уряду.

Всї повисше наведені уваги суть приписані статутами Р. Н. Союза і чим стислїйше будуть придержувати ся їх Секретарі, тим більше працї защадять і собі і менї а що найважнїйше защадять непотрібних видатків почтових на зворот неправильно виповнених документів. Від Голов. Уряду Р. Н. Союза

Т. Лабовський
Голов. Рек. секретар.

Програма Народного Віча,

—яке відбуде ся—

дня 15-го вересня є. р. в PHILADELPHIA, PA.

в катедральній гали, ч. 816 N. Franklin Str.

Точно о 9-ій годинї рано в церкві катедральній (**816 N. Franklin Str.**) відправлять Їх Преосьвященьство Сотер Ортинський для вічевиків Службу Божу, по котрій сейчас всї присутні перейдуть до катедральної галї на наради з слїдуючим порядком денним:

Отворенє Віча Його Преосьвященьством.
Вибір вічевого президіюм.
Списанє делеґатів і участників віча.

Реферат д. Евг. Гвоздика на тему: Значінє просьвіти в житю народнім взагалї а у нас з окрема, тай далекосягла діяльність народних шкіл.

Реферат д. Осипа Стеткевича на тему: Як і чим боронити-би нам свого рідного на тій чужинї.

Реферат д. Дмитра Андрейка на тему: Справа заснованя Р. Н. Союза Педаґоґічного (чи якої иньшої назви Товариства Просьвітного), тай головний начерк його діяльности і його адміністрації.

Дискусія в гадку рефератів.
Внески учасників віча.
Закінчене віча.

Для необзнакомлених з містом Філядельфією, подаєсь оттут стацію колійову і кару, котрою їде ся до катедральної церкви: **Philadelphia, Broad Street Station;** — опісля: всїсти на кару **Market** і їхати до 8-ої улицї — на 8-ій улицї всїсти на кару Germantown або Villow-Grow і їхати до Bram Street.

Сьвіт.

Гей, сьвіте мій шумний, великий,
Без краю ти і без кінця!
Чого журба і морок дикий
Покрили блеск твого вінця?

Чого в тобі краси так мало,
Богато зла, брехні й журби?
І сонце вид свій заховало
І в темряві кричать раби?

Невже нема у тебе сили,
Що ти в ярмі покірно йдеш?
І чорний пил ганьби й могили
Із плеч своїх ти не зметеш?

Невже літа надїли пута
На вічний рух твоїх колїс,
І міць твоя навік закута,
І ти людських не спиниш слїз?!

Олекса Коваленко.

ВОЛОДИМИР АНТОНОВИЧ.

Доля Галицької Руси під австрійським правлїнем*).

(Дальше).

Дорогу, по якій ішов Йосиф II., покинув його наступник Франц I. Сей Франц був цілковитим противником Йосифа II. Через ріжні обставини став Франц типом реакційного володаря. Він віднови конкордат з папою і супроти такого стану річий здобуло духовеньство в австрійськім цїсарстві більшу силу: а перевага римо-католицького духовеньства, як пануючого спричинила і перевагу в Галицькій Руси польської народности. Здобувши силу в Галицькій Руси, стало римо-католицьке духовеньство стреміти до гнету руської народности в тій землї. Се можна було дуже легко осягнути, позаяк шляхта в Галичинї була римо-католицька і могла помагати римо-католицькому духовеньству. Они подбали о те, щоби уневажнити розпорядки Йосифа II; і то не лише розпорядки під зглядом горожанським досить свобідні, але навіть зовсім невинні і то уневажнено їх тільки длятого самого, що ввів їх Йосиф II. Руський нарід в Галичинї потерпів за се. Львівську метрополію знесено, все духовеньство підчинено римо-католицькому. Особливо потерпіли научні заклади. Унїверситет зразу обмежено— руські катедри знесено; опісля перенесено унїверситет до Кракова. У Львові остав тільки лїцей з богословським виділом, але і богословіє викладали тут в латиньскім язицї, а не в язицї ріднім для сеї землї, то є в руськім. Офіціяльні виклади мали відбувати ся в польськім язицї.

Між тим повстав спір між гр. катол. духовеньством, а управляючими ним римо-католицькими епископами. Тодї засновало правительство осібну колеґію, поручивши її заряд релїґійних справ і осьвіти. Її засновано 1805 р. Она складалась з 10 урядників, під предсїдательством ґубернатора; всї урядники сеї колеґії були Нїмцї. В склад її війшли також римо і греко католицькі епископи. До нас дійшли деякі документи від сеї колеґії, які сьвідчать про вельми важний спір, що повстав з ініціятиви гр. кат. митрополита Левіцького. Розходилось о те, в якім язицї годить ся вчити в народних школах в Галичинї. Годить ся замітити, що між рр. 1801 а 1817 привернено опять у Львові гр. катол. метрополію.

Війни з Наполеоном 1808—1811 р. ослабили Австрію. Се був для Австрії час, коли угнетений нарід Галичини повстав і станув по сторонї Наполеона, що воював під той час з Австрією: часть Галичини, що належала до Австрії, війшла в склад з'орґанізованого Наполеоном Варшавського князївства. Тодї то повстали між греко і римо католицьким духовеньством неприязні відносини. Львівський гр. катол. епископ Ангелович не хотів признати польського правлїня і наклонював своїх вірних признати правлїнє Австрії, як лучше від польського. Ся обставина стягнула на Ангеловича від тодїшних Поляків великі переслїдованя: його дім зруйновано, самого його побито, так, що ледви спас своє житє перед роз'яреною товпою. Коли Варшавське князївство знесено, то австрійське правительство почало відносити ся з недовірєм зглядом польського елементу в Галичинї, особливо в тій части, яка знов дістала ся Австрії по знесеню Варшавського князївства. Длятого захотїло австрійське правительство зрівнати руський елемент з римо католицьким. В тій цїли відновило оно 1713 р. у Львові гр. кат. метрополію. Ангелович став метрополїтом з огляду на свою дїяльність в недавнім Варшавськім князївстві. Наступником Ангеловича був Левіцький, що взяв участь в висше згаданім спорі. В тім спорі брав участь з одної сторони Левіцький, з другої сторони латиньский архиепископ Анквіч. Левіцький старав ся доказати, що в русь[illegible] части Галичини годить ся приняти як викладовий місцевий руський язик; Анквіч знов старав ся доказати, що виклади в польськім язицї необходимі навіть в сільських школах цілої Галичини. Левіцький покликував ся на педаґоґічні згляди і старав ся доказати необходимість викладів в цїли успішного розвою морального і релїґійного образованя. Він казав, що таке образованє може бути успішне тільки при помочи викладів в місцевім руським язицї; що ріжниця між польським а руським язиком дуже значна і з Русинів-Галичан мало хто розуміє польський язик. Левіцький покликував ся на слова правительственних урядників, які казали, що правительственні розпорядки можуть бути зрозумілі для Галичан тілько в перекладі на їх рідну мову. Звертав увагу й на се, що час навчаня в сільських школах дуже короткий, отже колиб приняти предлогу Анквіча, то, заким дїти вивчать ся польського язика, промине час для їх навчаня. Вкінци Левіцький привів на доказ множество адрес від Русинів-Галичан, які просили о введенє руського язика в школах.

Ті докази Левіцького збивав римо-католицький архіепископ Анквіч. Він казав, що руский язик се лише діялєкт, а не язик, потрібний тілько для відправи богослуженя. Радив заснувати кілька шкіл, в яких викладали би сей язик для тих людий, що бажали би стати духовними. Руський язик — мертвий язик, який під сю пору вже не єствує. Дальше казав Анквіч, що править своїми вірними вже 44 роки і на тій основі не признає, щоб єствував руський діялєкт, бо, як він запевняв, протягом 44 р. не чув від нікого, щоби було можливим, викладати в школах в руськім язицї; се видумка Левіцького. Одиноким язиком, який уживають в Галичинї, є польський; польський язик дїлить ся вправдї на кілька нарічий (нап. є мазовецьке наріче), але ті наріча дуже мало ріжнять ся від себе. Колиж гр.-катол. руське духовеньство вважає необходимим се, щоби Галичани вміли читати катехизм в мертвім язицї, то най засновують такі школи на свій кошт, а не на кошт правительства. Лучше треба порадити руському духовеньству, щоби переклало свої богослужебні книги на польський язик, або печатало їх латинськими буквами, замість того, щоби язики і „письма без потреби помножувати в школах задля лїрників." Комісія згодила ся з Анквічом. Заслугує на увагу і се, що нї один чоловік з осіб, які рішали се питанє, не знав анї одного славянського язика. В склад сеї комісії входило 10 Нїмців під предсїдательством ґубернатора Ґанера. В декретах, післаних комісією до затвердженя правительству, сказано, що руський язик мало уживаний в громадянськім житю, в розпорядках і в військовій службі. Одиноким народним язиком (Die einzige Sprache) в Галичинї — є польський. Се булоб нарушенєм прав корони, зносити польський язик. Комісія не забороняє впрочім вчити гр.-катол. дїти катехизму і письменьства кирилицею. Можна засновати і руські учебні заведеня, але без підмоги зі сторони правительства. До правительственних шкіл можуть учащати дїти шляхти і иньших більше або меньше знатних людий; для них булоб се обидою вчити ся мужицького жарґону. Руське духовеньство протестувало проти такого рішеня комісії, але сей протест не мав ніяких наслїдків і польський язик заведено. Час від 1818 до 1848 р. був порою сильного гнету нашої народности. Правительство старало ся заступати єдин народний елємент другим. Наслїдком таких заходів правительства було взаїмне роздратованє і загальна апатія. Таке роздратованє і таку апатію бачимо в Галицькій Україні. Положенє нашого населеня було тут невідрадне, але не лучше було й положенє польського населеня. Польське населенє відгравало тепер двозначну ролю: оно казало, що тепер оно — одна праводатна народність в Галичинї і заперечувало єствованє руської народности; оно казало, що Русини — також Поляки, лише з деякими відмінами. Таким чином положенє галицько-польської суспільности було вельми незавидне: оно не знало єства справи. Супроти такої несьвідомости, можна було сповняти ряд насильств, але годі було дійти до якоїсь певної цїли. Вказана висше полїтика австрійського правительства була дуже звичайна: она була наслїдком ретроґрадного руху і несьвідомости справи. Правительство задумало оперти ся на шляхтї, яка будучи в Галицькій Руси-Україні польською, наклонювала цїсаря до ослабленя руської народности.

Крім сего бути може, що самі Русини в Галичинї не піймали, що то таке народність. Новий рух, який проявив ся в тім часї — відродженє народностий, ще не дійшов до Галицької Руси. Під ту пору полудневі і західні провінції в Росії підчинено в значній мірі семуж напрямови, яким визначалась і австрійська полїтика: в Віленськім окрузї заведено в закладах польський язик. І в Росії і в Австрії думали під той час, що повинно бути тілько одно праводатне населенє. Загальною характеристикою початку 19. ст. є вельми цікавий, оживлений рух всїх ріжнородних народностий в цїли добити ся інтелєктуального розвою. Почин під тим зглядом між славянськими племенами дали Чехи, потім сею дорогою пішли Серби, опісля Галицька Русь-Україна, яка находилась під дуже великим гнетом. Прояви сего руху були всюди однакі: молода інтеліґенція лучила ся в лїтературні кружки, стараючись о се, щоби народний язик обійняв всї житєві прояви даної народности. Сей рух проявив ся в Галицькій Руси-Україні досить пізно. Перша гадка про се зродилась 1835 р. серед студентів львівського богословського виділу. Подвижниками сего руху були студенти: Маркіян Шашкевич, Николай Устіянович і Яків Головацький. Сей кружок протягом 2—3 років замінив ся в невеличкий кружок з 20 людий; крім студентів належали до нього деякі місцеві сьвященники, що вийшли з сего виділу і наслїдком сего більше або менше визначили ся лїтературними творами. Всї вони дбали про відродженє місцевої народної лїтератури і народности. Але в тім наткнули ся вони на чималі перепони через отупінє суспільности, так що у перве обнародовлено єствованє кружка в два роки після єго заснованя, коли Шашкевич і Устіянович, принявши сьвященниче званє, відважились з церковної проповідницї виступити з проповідію в „місцевім селянськім нарічу," то є в українській мові, чим викликали чи малий скандал. Першою лїтературною пробою було виданє альбома або альманаха п. з. „Русалка Днѣстрова" о 135 стор. Виданє сеї книжки коштувало кружок нечуваних старань. Львівська цензура много в тім альбомі випустила. Один із членів того кружка мусів в цїли виданя сеї книжки їздити аж до Пешту, на Угорщину, де мало знали славянський язик, но і пештенська церзура зажадала зміни заголовка, а іменно на „Ruthenische Volkslieder." В дійсности ¾ цїлої книжки становили народні пісні, прочу ¼ часть становили деякі критичні статї, один акт з 15 столїтя, як доказ, що руського язика уживано офіціяльно. Ся книжка мала значінє публїцистичне; в передмові, хоч і здержано, була сказана цїль і напрям кружка. (Д. б.)

„Ловіть злодія!".

Всім, здаєть ся, відома отся анеґдота про того злодія, що то вкравши щось, а бачучи, що його відкрито, почав втїкати і кричати заразом на весь рот: „ловіть злодія!... ловіть злодія!..."

Способу, якого ужив сей злодій з повисшої анеґдоти, уживають наші москвофіли. Уживають його постійно, на кождім кроцї, спихаючи і звалюючи се все що вони роблять на „Украинцофъ". Возьмім перше лїпше „изданіе" у руки, розгорнїм сторінки кождої часописи, а на кождім місци стрінемо ся з закидами, що „Украинцофъ" видумали Ляхи на погибель „недѣлимой Русї", що Ляхи підпирають „Украинцофъ", що сї „Украинци" се льокаї і підніжки польської шляхти і т. д. і т. д. аж в безконечність. І сї теревенї плетуть безвпинно, без кінця — а на попертє своїх бріхонь — не найдуть нї одного факту доказового. Противно, се все, що закидують нам, вони самі роблять. А доказати се наше твердженє постараємо ся фактами з найновійших часів. Читачі побачать, хто лучить з відвічним нашим ворогом, польскою шляхтою, хто сій шляхтї вислугує ся, хто помагає польській шляхтї топтати, нищити і кувати у диби наш люд, хто цїлує скрівавлену хлопською кровію руку.

Зачнемо від польської шляхти, бо сій як панамхлїбодовцям москвофілів з порядку річи належить ся першеньство, а опісля перейдемо до її наймитів, москвофільських яничарів. В сей спосіб заокруглить ся образець, читачі ясно побачуть перед очима картину збратаня шляхтича і москвофіла, побачать, що москвофіли дійсно — говорячи словами наведеної з гори анеґдоти — самі крадуть і самі кричать „ловіть злодія!"

Зачнемо з довірочного з'їзду польської пануючої в Галичинї шляхти, що відбув ся в маю 1908 року в Кракові. Зміст промов на сім з'їздї говорить сам за себе.

Перша нарада відбула ся дня 15-го мая 1908 і на ній перший промовляв про руську справу професор унїверситету і член палати панів д-р Станислав Смолька, автор відомої русиноїдної брошури п. н. „Die Ruthenen und ihre Goenner in Berlin".

Русини-Українцї, — говорив він, — Білоруси і Великоруси, се не Славяни, а напливова мішанина на землю тепер руську, на якій автохтонами були азийські племена Хазарів, Половців, Печенїгів, Фінів, Куманів і т. д.

Чорний волос Гуцула вказує на дикий характер всїх Русинів.

Русь-Україна і Червона Русь нїколи не були самостійними державами, тільки переважно належали до Польщі, не мали власної культури, (бо візантийська не руська) а руська шляхта, признаючи свою природну приналежність до Польщі, приняла польську культуру і римо-кат. обряд).

Селяни на Руси, що належать до рим.-кат. обряду і говорять по руськи, а також селяни гр.-кат. обряду, які говорять по польськи, се Поляки, яких зрущено і яких треба ратувати.

Руські, українофільські посли в парляментї й соймі не є представниками народу і укладати ся з ними, очевидно не можна. Тай загалом з Українцями не

можна входити в ніякі переговори, а з москвофілами тільки обережно, не кидати ся їм в обійми, вправді підпирати їх, давати їм малі концесії, бо вони тепер **приличнійші** але за те більше для себе виторгувати, тільки під тою умовою їх підпирати, **що вони підуть разом з нами проти Українців.**

Д-р Авґуст Соколовський, ґімн. проф. говорив:

Похваляю все, що сказав мій передбесідник. Стверджую, що Русини ненаситні і ніколи нічим не вдоволені. Вони без ненависти до Польщі не можуть жити. Ненависть, се їх житє.

Польща хотіла виховати Русинів проти Росії, плекала їх на козацьких думах, не звернувши уваги на те, що Русини можуть собі вподобати таких героїв як Хмельницький, Ґонта, Залізняк і т. д. І так стало ся. Тепер кождий Русин — то гайдамака.

В 1863 р. договор з руською молодіжю зірвано, бо вона зажадала, щоби шляхта на Руси виховувала свої діти в руськім дусі. Тепер нема місця на договори.

Підпирати — але тільки зі своєю користю — **москвофілів**. Боронити стану посіданя на Руси.

О. прелат Владислав Хотковський, вшехполяк, говорив:

21 літ сліджу я історію Руси і переконав ся, що Русини не мають права жалувати ся на Поляків.

Русини. се нарід дурнів, лінюхів, злої слави; з такими годі вести чесну боротьбу, бо вони й за свою глупоту винують Польщу.

Тадей Ценський, звісний ,,приятель" Русинів з галицького сойму, згадуючи про смерть Потоцького, говорить:

Полякам тепер не стає відваги до праці для польської ідеї в Східній Галичині. Мирослав Січинський повинен був бути повішений до трех днів для самого ефекту. Тепер, коли й буде покараний, то ефекту не буде, а в кождім разі він буде оголошений національним героєм. А що — як його увільнять?

Надія хиба лиш на нового намісника, чоловіка нашого з крови й кости, енерґічного і поступаючого по традиціям попередника.

Дальша нарада в руській справі вела ся 18. мая 1908 р. Тут перший промовив др. Фелікс Конечни, редактор місячника ,,Świat Słowiański". Його промова звучала:

Похвалюю наради з 15. мая, особливо-ж промову д-ра Смольки. Тепер маємо руки й совість що-до Русинів свобідні. Особисто маю переконанє, що згода з Русинами неможлива. Приєднати Русинів для місячника ,,Świat Słowiański" не вдало ся, бо вони не Славяни. Русин злий, скритий, боязкий і зрадливий. Пишучи статі до ґазет, ніколи не підпишеть ся.

Час обдумати способи поступованя.

Причина злого — унія з 1596 р., инакше Польща і рим. кат. обряд сягали би аж до Ураля. Тепер неґувати конкордат, а коли се не вдасть ся, то поступати так, щоб використати найменше непорозуміне гр. кат. селян з парохом. Устно намовляти до переходу на православіє, а вже другого дня зголошувати перехід на лат. обряд, до чого можемо мати зараз під рукою духовеньство. І будуть дві користи: більше Поляків, а менше руского духовеньства, тої підпори руськости. З відпустових фондів латинських монастирів закладати латинські парохії на Руси, як в Сокали, Кальварії і Лежайску. Каплички помагають мало або нїщо. Фонди стягати з горішного Шлеска, бо там невичерпане жерело.

Але вся пропаґанда повинна відбувати ся устно, з уст до уст, як у Великопольщі, бо се невловиме, сього не можна довести, а в потребі можна всього випери ся.

Сільські бурси закладати тільки для Поляків.

Фахові школи для селян закладати тільки в Західній Галичині. Полякам зі Східної Галичини давати місця даром, Русинам тільки за оплатою, щоби з них не могли користати. Через те культура польського хлопа піднесеть ся, а перед сьвітом можна буде голосити, що Русини не хотять користати з науки. Розходи на ті дарові місця для Поляків покривати з загальних податків.

Руські ґімназії утраквізувати. Університету Русинам не дати, бо се була би фабрика руської інтеліґенції, а сього не треба.

Москвофілів приєднати до сеї боротьби (ще в сїм році підчас соймової сесії) через заложенє катедри російської мови в університеті у Львові, але з обсадженєм зволікати, добиваючи торгу, а в кінці катедру надати Полякови.

Таку саму катедру треба конче заложити в Кракові.

В західній Галичині не надавати Русинам абсолютно ніяких урядових посад, а в Східній Галичині абсаджувати уряди лиш такими Поляками, що вміють по руськи, щоби в потребі можна було подати їх за Русинів. Загалом усувати Русинів зі всіх публичних урядів.

Заграничну публичну опінію приєднувати для Поляків, а особливо-ж старати ся заняти корисну позицію в римській пресі, призначеній для Ватикану. Гроша на се не жаліти, бо се виплатить ся.

Від москвофілів виторгувати сьвітові маніфестації (в парляменті, в заграничній пресі), звернені проти Українців, а вигідні для польської справи.

Звернути в відповіднім напрямі діяльність адміністрації, судів і т. п. Старати ся, щоб руські ґазети конфісковано. Порозуміти ся з Радою народовою, з соймом, з польським колом і підпирати правительство.

Окремо, але по одному пляну поступати і машерувати, а де треба, разом вдарити.

Видати працю прихильної нам статистики що-до числа Поляків у Галичині і виказати, що все, що Русини мають, завдячують тільки Полякам. Виказувати, що Поляки фундували їм парохії, церкви і школи, дають їм стипендії, а вони нічого не дають, тільки беруть, і за те нас ненавидять що тепер Поляки через Русинів збідніли, а Русини мають маєтки в марках і рублях, на національні справи сиплють тисячі, коли тимчасом у Поляків біда і застій.

Руські часописи бойкотувати.

Кс. Людвік Юрковський поучує, що латинських парохій з монастирських фондацій не можна закладати з огляду на канонічні приписи; ліпше порозуміти ся з монастирями і при малій доплаті закладати філії монастирів. Се ліпше стягне хлопа, бо зараз будуть відпусти, чудеса і т. п. Але робити все те зараз, бо шкода часу.

Д-р Людвік Колянковській, молодий вшехпольський ,,учений" в своїй промові сказав:

Велика часть народу в східній Галичині, хоч говорить по руськи, є Поляками. Є села, де давнійше було 300—400 польських родин, а тепер ледви якийсь старець говорить по польськи. Але є також села, де старі говорять по руськи, а діти вже по польськи. Се треба завдячувати пробудженю польськогс духа. І було би ще ліпше, коли-б нам не перешкаджали прокляті ,,Січи". На Бога, усуньте ,,Січи", бо пропаде польський нарід. На Руси грозить різня і пожари, попи переховують сьвячені ножі.

В Кракові нема польського духа, цілу Польщу ратує Поляк — національний демократ зі східної Галичини. На схід не давати жадного Поляка з західної Галичини, бо вони не знають Русинів, є занадто мягкі і польської справи не поправлять. Туди треба довати Поляків ,,szczwanych", як на парохії так і до урядів.

Руський клир аґітує страшно. Майже в кождім селї і по місточках катехит, учитель і урядники-Русини, се правдиві гайдамаки. Терор Цеглинського відомий. Цілими партіями висилав ґімназистів на аґітацію по селах. Заберіть Грушевського зі Львова, бо се страшний ворог Поляків.

Ще раз: Школи утраквізувати, посад Русинам не давати, а на сході тільки Полякам. Швидко до праці, бо Русини грізні для нас. Кінчу реченєм: ,,Ceterum censeo, Carthaginem delendam esse"

Д-р Владислав Леопольд Яворський, професор краківського університету, соймовий посол, співробітник Czas-у виступив з такими вказівками:

Полїтикувати практично, а не горячити ся. В руській справі є дві дороги: Згода неправдоподібна. Знищити не маємо тепер сил. Що-ж робити?

Вдержанє стану посіданя на Руси, се житєве питанє для Поляків, бо інакше Прусія нас задусить. Отже через приманюванє **москвофілів** і правительства скріпляти наші національні сили. Не алярмувати, не писати, не блямувати ся пустими погрозами, але кождий важнійший конкретний факт ,,wybryków", руських елєментів старанно реєструвати, доносити властям і строго карати. Так поступаймо з ,,Січами", з читальнями і т. д.

На москвофільську справу дивити ся через пальці, але кожду річ записувати, а коли вже будемо готові з Українцями, тоді, не щадячи нікого, виказати всі гріхи москвофілів і безглядно їх знищити й розігнати.

Коли цілу Русь успокоїмо, коли будемо на всіх полях горою, тоді не буде вже нас нічого обходити загальна опінія, бо й Прусія жартує собі з сьвітової опінії в польській справі. Але наразі поступати обережно і вести пропаґанду з уст до уст, аж Русинів знищимо і свобідно відітхнемо.

Д-р Маріян Соколовський, похвалює все попенедне і тїшить ся проявом пробудженя Поляків зі сну.

Русин, се не Славянин, він нічим не подібний до Поляка. Поляк хоче свободи, а здібностями перевисшає всі славянські племена. Русин привик до ярма, хоче бути невільником (царизма. (?)

Видати безсторонно по польськи історію Руси, бо ціла історія Руси в руській мові тенденційна і має на меті сіяти ненависть до Польщі.. —

Крім сих двох нарад руська бесіда була також предметом промов на конвентиклю, який відбув ся в салі краківського маґістрату 16. мая 1908 р. під проводом Владислава Турського, презеса ,.Сокола". Тут промовляли про руску справу д-р Реґер, пос. д-р. Баталія і проф. д-р. Станислав Ґрабський.

Виказували, що Русини, все що мають: церкви, школи, просьвіту і т. п. завдячують Полякам.

Тепер ведуть боротьбу проти Польщі як Українці так і москвофіли. Сі послідні приличнійші, отже треба їх толєрувати, але осторожно: обіцювати без зобовязань, а все звертати проти Українців.

Січинського не можна рівнати з патріотскою Добродзіцкою, бо він забив добродія Руси, а вона хотіла забити царського сатрапу.

Заходить можливість, що судді, які засудять Січинського будуть повбивані. Але ми, Поляки, не боїмо ся, і підемо по сотнях трупів з холодною кровю й погордою для руської дичи, з поміж якої одні ведуть боротьбу за пруські марки, а другі за російські рублї.

Отже вперед, сини великих предків і борців за свободу, а встане Польща велика, ціла, нероздільна від моря до моря!

Ось-так радили тайні зборі ,,Prawic-y Narodow-oї" в маю 1908 р. над діяльним проявленєм тої ,,miłości do ludu ruskiego", про яку так голосно кричать всі прилюдні польські політичні заяви.

Нині подаємо нашим читачам справозданє з самих зборів. Нехай прочитають сї заяви ненависти, сї пляни боротьби, яка принести нам має знищенє, нехай вдумають ся в прочитане, нехай оглянуть ся кругом себе і подумають, скільки то з того, що в маю 1908 р. було тільки пляном, нині вже є або бодай починає бути дійсністю.

А ми постараємо ся в найблизших числах прийти сим їх поміченям у поміч нашими увагами, а передовсім викажемо їм, що се все, що польські головачі говорили про злуку з москвофілами проти Українців, се дійсно переведено в житє, що ті москвофіли дійсно злучили ся з польською шляхтою, хотяй безвпинно кричать, що се роблять Українці. Дійсно після етики того, що сам вкрав і сам кричав: ,,лапай злодія!"...

Лист з Бразилії.

Дня 12 Липня с. р. відбуло ся у нас, на кольонії Ірасема в нашій народній читальни віче. Погода сприяла, людий зібрало ся богато, так, що читальня не могла помістити, численно, здвигу народа. Задля того треба було відбути наради на майдані, коло читальні. Цілею нашого зібраня було запротестувати одноголосно проти засуду на смерть Мирослава Січиньского!

Не думайте ляшки, що Русини в Бразилії сплять!

О! ні! Ми хотяй найдальше від нашої неньки, України віддалені, але ми упімнемо ся також о права, котрі нашим братям в старім краю належать ся.

Не судіть так горячо на смерть невинного, щоб вас, не судили винних. Занехайте той фарисейський суд!

Про опіку австрійського царя, над Русинами, знає днесь весь сьвіт. Подумайте! Судять Січинського у Львові на смерть. Іде потім засуд до Відня, а Відень відсилає назад до Каяфи. Вертає назад до Львова. Розуміє ся! Цїсар австрійський вже старий — не годен вже судити по справедливости. Ляхи потрафлять ліпше.

Для того всї Русини Бразилійскі, протестуємо проти засуду на смерть Січиньского. А жадаємо справедливости!

Чому кляті Ляхи не судите на смерть тих, котрі замордували невинного Марка Каганця? невинних Чернївців? Судіть тих що винні! Січиньский виступив в обороні всього українського народа, тому судіть нас всіх! Але уважайте, що прийде час, а ми будемо судити вас!...

Кілько то наших бідних Русинів покинуло свій рідний край, кілько лишень в минувшім році приїхало тут до Бразилії! А все завдяки польській шляхті. Забрали нам землю, волю, забирають просьвіту і сьвідомість. Але не заберуть. Трималисьте нас в темноті кілька віків і наші люди добре знають вашу опіку над нами. Закінчить ся однак ваше пановане на нашій руській земли, закінчить ся ваше паньство, ви заволоки!

Що Ляхи судили по свойому, не дивниця: они наші відвічні вороги. Але австр. цїсар, за якого тільки нашої крови поплило. Ой ганьба! ганьба! з такими царями, і з такими їх урядами.

Русин як терпить, то терпить. Але як бракне йому терпеливости, то може пригадати Желїзняка і Ґонту.

Віче відбуло ся знаменито. По промовах, котрих було кілька, можна було переконати ся, що наш нарід в Бразилії, відчуває біль, відчуває ті кривди, які мусять зносити наші брати в старім краю. Всї ми відчуваємо біль Мирослава Січинського, всї ми просим Бога, щоби нам дав більше таких синів, як Січинський для нашої неньки України. А чи много має наша Руська Мати таких дітей?

Ми Русини на сїм місци шлемо Тобі, Мирославе, з Бразилії сердечний привіт. Тобі наш герою! Ти один з трох міліонів нашого Галицького народа ідеш в жертву за нас всїх, не жалуючи свого молодого, прозябаючого житя. І історія руська запише Твою славу, і перекаже пізнійшим поколїням. Честь і слава Тобі кличе вся Бразилійська Русь!

Василь Гевко,
в імени всїх Ірасемських і Бразилїйських Русинів.

„SWOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
Published every Thursday at
184 Hudson., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
411 Washington Ave.,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тиждня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $200
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або агента на експресовім офисі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Кілька слів з нагоди шкільного віча.

Кількох наших сьвідомих людий поставили собі за ціль привести до якогось ладу руське шкільництво в Америці. Здавало ся би, що справа нашої народної школи повинна лежати на серці усім без розбору, бо яка школа, таке і вихованє молодого поколіня, а яке буде се молоде поколінє, така буде й ціла наша будучність на американській землі. Та хоч кождий з нас розуміє добре вагу рідної школи, хоч кождий знає, що теперішні наші школи не відповідають своїй задачі, то, помимо того, не можна якось помітити серед нашої суспільности великого заінтересованя сею преважною справою. Чому воно так є, ми не беремось судити, бо надіємо ся, що за ті три тижні, які нас ділять від заповідженого віча, не одно ще поправить ся... Тай, нігде правди діти, ми не хочемо бути віщунами морального упадку нашої американської суспільности; не хочемо бути тими пугачами, що на криші рідної хати ворожать лихо її жителям... Але в своїм часі, по скінченім вічу, як би воно і не випало, ми скажемо своє слово про моральну вартість наших вичелянців, та про те, яка доля ожидає нас в недалекій будучности.

Нині, не запускаючись в ніякі подробиці ані в ніяку критику, позволимо собі тільки звернути увагу наших передових людий, що вага і користь із проєктованого віча залежить в великій мірі від них самих. Як що се заповіджене віче не осягне своєї цїли, як наше шкільництво останеть ся на теперішній уровени, се буде „заслуга“ тих одиниць, яким судьба дала у руки провід над „меньшим братом.“ Щоб добра воля аранжерів віча не потерпіла невдачі, щоб вони не зразили ся, може на завше, до народної роботи, треба їм подати помічну руку, а до сього обовязані передовсїм наші сьвященики. Не було-б се, здаєть ся, великим гріхом, як би наші панотці сказали на тему народної просьвіти хоч одну проповідь. Слово сьвященника, проголошене до народу зі сьвятого місця, робить на слухачах далеко більше вражінє, чим найліпше оброблений реферат, виголошений на якімсь мітинґу чи там приватних зборах. Позаяк наші сьвященики являють ся майже одинокими репрезентантами інтеліґенції на американській Руси, тому на них звернені очи усього нашого простолюдя і тому се простолюдє зовсім слушно домагаєть ся від них позитивної роботи і проводу в важких, національних справах. З публїцистичного обовязку звертаємо ось тут увагу нашого сьвященьства, що в безкритичних масах дають ся чути голоси, наче-би наші сьвященики були противні зреформованю школи, щоб — мовляв — простий хлоп — робітник не знав більше, як йому треба... Коли наші панотці числять ся колинебудь з такими голосами, то сим разом, ми певні, вони постараються ся о се, що такі голоси не мати-муть в будучности ніякої моральної стійности ані застосованя. Тут впрочім діло доволі ясне і само собою зрозуміле. Адже не даром говорить ся, що: церква і школа — се двоє очий в голові.

З морального обовязку і з невідкличної потреби повинні явити ся на сім вічу всі наші дякоучителі, бо тут розходить ся виключно о їх фах, якому вони посьвячують ся і з якого удержують самих себе і свої родини. Було би непростимим гріхом відтягнути ся нашим дякоучителям від участи в нарадах, дотикаючих добра школи і їх власного стану. Се повинні зрозуміти також всї наші шкільні куратори і вони мають постарати ся, що-б дякоучитель, замешкалий в їх парафії, явив ся конечно на філядельфійськім вічу. Неодин менше образований дякоучитель почує на сім вічу зовсім нові для себе річи, а хочби він з відбутих нарад не осягнув ніякої користи, то й так його присутність на вічу вельми пожадана, бо там має він добру нагоду сказати своє слово в компетентній справі і докинути маленьку цеголку до народної будови. Так дякоучителї як і всї наші парафіяльні куратори повинні зрозуміти, що на тім вічу не буде ніякої бесіди про політику і ніхто не буде питати присутних вічевиків, з якої вони партії... Тут справа чисто педаґоґічна: розходить ся о рідну школу, а не о всїлякі політичні партії, що взаїмно себе переслїдують та нищать безпощадно живий руський орґанізм.

Ще слово на адресу наших руських громад. Зреформованє, а радше основанє одноцільної народної школи, се справа не тих кількох одиниць, що підписались на відомій відозві, ані не справа виключно дяківська чи канторська — як не один може думає — але се справа наших парафій, а посередно справа усього руського народа. Не розходить ся тут о те, яку „плацу“ мають побирати дякоучителї за свою роботу, але розходить ся о те, чи не треба буде леда рікдва нагнати на чотири вітри і тих „кантєрів,“ що доси животіють еще по руських плейзах... Тут іде річ про те, чи наше дорастаюче поколінє буде почувати ся взагалі до якоїнебудь потреби оплачувати якихнебудь руських канторів... Тут маєть ся до діла з пекучим питанєм, яка доля ожидає американську Русь в недалекій будучности і яких способів треба ужити, щоб наша молодіж не пропадала безслїдно для рідної справи. З повисшого слїдує ясно, що наші руські громади повинні бути конечно заступлені на вічу через осібних делєґатів. Чейже кожду парафію стати на те, щоб вислати на один день свого заступника до Філядельфії! Як нема в касї потрібних центів, то нехай парафіяни скинуть ся по одному „нїкльови,“ або нехай сьвященник відправить на ту ціль один акафист, тай вже буде чим заплатити делєґатови зелїзничий тикет і пару долярів на прожиток. Як аранжери віча піднимають ся за „простибіг“ чималої праці і їдуть на віче своїм власним коштом, то чомуж би цїла парафія мала стояти низше від поодинокої людини! Се був би великий сором для наших громад і сього недбальства та легкодушности не можна би виправдати ніяким нарікане́м на біду та безробітє.

Ось тільки вважали ми конечним сказати про недалеке віче в справі нашого шкільництва в Америці. Всїх людий доброї волї просимо над сею справою застановити ся і її ніяким чином не легковажити.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ
Р. Н. СОЮЗА

Пливе кров
в Минисракс, Па.

Страйк 8000 робітників в компанії Pressed Steel Car Comp. заострює ся що раз більше. Компанія спровадила до 2000 страйколомів і при їх помочи старає ся пустити фабричні заведеня в рух. Напружені до краю відносини вибухнули пізно в ночи в неділю 22-го с. м. крівавими розрухами.

Около 10-ої години в ночи переїздив карою скеб (страйколом) Екслер. Страйкарі побачивши його почали в нього кидати камінєм. В карі настав пополох і усі утїкли, крім його одного. Він витягнув з кишені два револьвери і почав стріляти. В відповідь посипав ся град каміня та з тузин куль повалив його на місци. Се стало ся коло звісного моста Donovan. Надлетіла кавалєрія і візвала страйкарів до розходу, які однак — як подають часописи — не услухали розказу лишень почали стріляти на стоячих на мості якихсь трьох людий. Кавалєрія стрілила і кількох страйкарів впало, яких однак приятелї сейчас усунули. Вивязала ся обопільна битва, однак кілько ранених — не знати. Як доносять протягом около 20 мінут утікали ранені в усі сторони. На місци впали слїдуючі: Гарри Екслєр, скеб, 55 літ, трех незнаних з імени скебів, вбитих на згаданім висше мості і констабль Джан Вілямс з Ґрінсбурґа. Тяжко ранені: констабль Джордж Кріґ, Адам Ґубернд скеб і страйкарі: Мик. Тисвіцький, Гр. Єрнецький, Франк Манс і Джан Сутер. Чотирох послїдних правдоподібно протягом доби вмре. До 40 страйкарів ранених тяжше або лекше забрали товариші з поля і укрили по домах.

Тимчасом і в таборі страйколомів, яких зваблюють всїлякими способами і яких держать під сторожею 150 узброєних від стіп до голови приватних компанїйних детективів панує величезне взбуренє. Слїдно се з многих фактів. І так в суботу коло полудня з подвіря, в якім їх держать кинено обвинений карткою камінь вилупаний з окружаючого подвірє муру. На картці були слїдуючі слова: „Тут не можливо оставати. Брехнями і підступом нас тут заманено і держать у вязници. Хочемо на волю. На милість Бога, поможіть нам!“...

Які сї скеби вимагаючі!... Мають усякі можливі вигоди, а ще невдоволені! Ще хотять щось більше! Таж тутешні капіталїстичні часописи представляють житє відрізаних від сьвіта височезними мурами скебів правдивим раєм. Ось що читаємо в одній з таких часописий: „Робітники мають там (в компанїйних закладах — прим. Ред.) усякі можливі вигоди. Навіть і голяр є на місци. Кухня і їдальня суть окремо від себе. Шістьох кухарів готовить страви а запаси поживи суть величезні, сьвіжі і добірні. В сїм відділї працює около три тузини ніґрів-послугачів. Кімнати до спаня суть високі ясні і добре провітрювані а навіть в однім кутку найдеш купіль і туш“.

Так пишуть босове у своїх часописах, щоб заманити до себе легковірних. А в дійсности, як там виглядає слїдно з того: в четвер м. тижня в таборі страйкарів явив ся один молодий нїмець іменем Кльовер. Руки його були страшно пошарпані і поранені, позаяк він втїкаючи з фабрики мусїв перелїзти через 8 стіп високий мур і через плетїнку з кільчастого дроту на нїм уставлену. Він оповів, що в Ню-Йорку на вулици стрітив його якийсь панок і обіцяв дати роботу в новій фабриці, яка находить ся 300 миль від Пітсбурґа. Платити мали йому 2 доляри денно. Вдоволений, що найшов роботу пішов на діпо до Джерзі Сіті, де стрітив ся з около 40 людьми, що їхали туди, куди і він. Їх повезли. В Youngstown, О. на стації казали їм висїсти з ваґонів та впаковано їх до возів товарових, в яких станули узброєні в карабіни дозорці. В сей спосіб дістали ся вони до фабрик обнятих страйком. Тут заявлено їм, що на найменчий обяв, зраджуючий охоту втечі зістане кождий без пардону застрілений! Около 100 людий оповідав він дальше — лежало на подвірю на соломі. Вісїмнайцять є тяжко хорих, один з них має обі ноги прострілені, бо — хотїв втїкати!... Лікаря нема ніякого. Серед робітників панує роздвоєнє: по одній стороні стоять заводові скеби а по другій сї, які не хочуть скебувати, і яких підступом і зрадою заманено і замкнено в фабриці. І він просив про милий Біг помочи нещасним.

Еґзекутива страйкового комітету повела сейчас утїкшого до шерифа Ґумберта, який вислухавши усе, „обіцяв справу розслїдити близше.“ Шериф сей є одним з головних акціонарів сеї фабрики — — —

Того самого дня втїк з фабрики ще і другий чоловік, заводовий страйколом, який сидів вже много разів в кримінал̈і за всїлякі злодійства і який зовсїм з тим не крив ся. Він цинїчно заявив, що прийшов з розмислом скебувати, але мусїв втїчи, бо таке свиньство, яке дають там їсти, він не їв навіть в найпідлїйшій вязници.

Щоб помочи замкненим втїкати, в ночи удало ся кількадесять страйкарів під фабричні мури і почали стріляти з револьверів, думаючи в сей спосіб звабити узброєну варту за мури, а тоді замкненим в серединї лекше булоб дістати ся на волю. Підступ однак не вдав ся, позаяк з варти не поважив ся нї один виткнути носа за мури. Тимчасом зачинені на подвірю невільники з розпуки якимсь чудом запалили пару скринь Excelsior-а. Однак се шерифи завчасу ще спостерегли і виратували фабрики від цілковитої руїни.

Ще один факт причинив ся до крайного огірченя і взбуреня замкнених в компанїйних фабриках. В ночи 22-го велике число невільників захоріло тяжко і у них показали ся всї признаки затроєня птомаїною. Чотирох з них відставлено вже до шпиталю Огайо і після ореченя лікарів їх житє є страчене. Нещасні затроїли ся консервами з бляшанних пушок, якими виключно годує їх компанія. Компанія розпускає поголоску, що їх строїли страйкарі, однак в виду незвичайно острих средств охоронних зі сторони компанії, в виду яких не то чоловік, але навіть і миш не годна дістати ся за мури се обжалованє страйкарів являє ся незручним викрутом.

Русинів-Українцїв ще раз перестерігає ся перед наганячами, що то дають роботу а не хотять сказати де. А таких аґентів компанія розпистила сотки по цїлій Америцї.

Встид та ганьба.

(Пітсбурським Патріотам під розвагу).

Хто вже не бере ся до наших Руснаків, хто вже не водить їх за ніс. Хто хоче чи не хоче, кождий накидує ся їм за опікуна, кождий бере ся учити їх а Русин сердега кождого послухає; таке вже бачите у нього серце, для всїх оттверте.

Русин хвалить чуже, любить чуже, бачить чуже під лїсом (а свого під носом нї) відвертаєсь від свого та болотом обкидує. Невжеж Русин проклятий і Богом забутий?... Видно, що так, що над нами тяжить справді якась кара, тяжить палець Божий.

А хто матїр забуває,
Того Бог карає
Чужі люди цурають ся
В хату не пускають
І не має зьому
На всїй землї безконечній
Веселого дому....

Так сказав наш великий пророк Шевченко. Чи не сповняють ся слова Його віщі на нашім народі? Нас справдї Бог карає. За гріхи нерозумних одиниць терпить увесь нарід.

Ми справді забуваємо про свою матір, про своє рідне, про те, що ми повинні були виссати з грудий матери а се: пошанованє свойого рідного, любов до нашої спільної Неньки, любов до усего, що руське. Ось за се нас Бог карає, за се нами цурають ся чужі люди, за се ми не маємо на всїй землї безконечній „веселого дому“. Так, так братя! Скажете, що се неправда! Чи не бачите сеї кари на кождому кроцї, кождого дня, кождої години!

А тепер „просто з моста“!

В місті Пітсбурґу є спорий гурток Русинів. Мають вони гарну церков, гарну галю на сходини, школу, читальню, бібліотеку. Та що з того? Нашим мало сего. Вони хотять щось нового, ім навкучилось своє власне, своє рідне, вони се вже давно знають, от і шукають другого Бога.

А приїхав сюди до Пітсбурґа якийсь ,,салвіш'', чи як його назвати. Кажуть, що він Русин, а кілька літ тому був підданим, чи щось.

Нуж він вчитись на ,,ксєндза''. Ну і нині він ,,ксєндз'' від ніг до голови.

,,Ксьондз'' повинен мати церков а що він не має, то наймив собі ,,рум'' і там проповідає ,,слово Боже''. Та того слова Бажого неема кому слухати. Але від чогож в Америці реклями? Ось він виписав таблицю по польськи, що тут відправляють ся ,,nabożeństwa, nauki'' і т. д. Але і з тим не йшло. Тогди він завів школу англійського язика, щоби тим ловити людий. Ну і хоч таблиця виписана по польськи, то Поляка там на лік не найдеш, але за те повно там патріотів... Русинів і то самих членів читальні, хлопців і дівчат.

Встид та ганьба!

Перший ліпший заволока потрафить нас за ніс водити а відтак сьміє ся в кулак а ми... слухаємо його дурниць.

Таких людий повинні в брацтвах покарати.

Коли вже в нас розум буде?

Встид та ганьба!

Не-читальник.

Відозва.

Дорогі Родимці!

Дня 12-го цьвітня 1909. Дмитро Булик в звичайній суперечці так нещасливо скалічив Михайла Менчука в Wilkes-Barre, Pa. що той послідний в наслідок одержаної рани умер. Дмитро Булик зістав арештований і поставлений перед суд, за що грозить єму досить тяжка кара арешту, коли не що гіршого. Правда! Сварка — сваркою, а бійка — бійкою! Але коли возьмемо під увагу обставини і дані обох суперників, випадає будь-що будь стати тепер в обороні Дмитра Булика. Дмитро Булик, молодець 20-літний, слабого здоровля, менче розважний. Менчук 35-літний, кремезний, старший, розважнійший. Між ними гніздила ся якась ненависть від довшого часу, хоч оба з одного села, з Пристани коло Жовкви. Менчук кілька разів бив Булика, але той не міг сму ,,віддати'', аж критичного дня 12. цьвітня 1909. грозив Менчук, що так Булика ,,справить, що і на кусень хліба не заробить'', і ударив Булика кілька разів в твар. Молодий, горячковий, унесений більше жалем, чим гнівом Булик кинув ся на Менчука і задав йому так нещасливий удар, що за кілька днів наступила смерть. Додам, що пяні не були оба, а річ стала ся при обіді. Буликови грозить можливо і кара смерти. При добрій обороні адвокатській може удати ся, єсли не цілком увільнити, то бодай облегчити вимір кари для Булика. Та він не має жадного майна, ані тут, ані в краю, бо його родина зарібники.

Проте завязав ся комітет, якиії збирає датки на повисшу ціль. Р. Н. С. якого Булик членом, обіцяв ласкаво справу запомоги на нараді як найлучше повести. Ми, парохіяни і земляки його складаємо свої лепти, але не можемо всього зложити, бо у нас будова нової церкви галицьких Русинів в Wilkes-Barre, Pa. — великі видатки. Відзиваємо ся і до Вас, дорогі Земляки: киньте свою лепту на ратунок нещасливого молодця! Покажім, що наша віра не лише в словах, але і ділах! — в любові ближнього. Урядіть між собою складки а ласкаві датки просимо присилати на адресу: John Zawojskyj. Coalridge, Pa. Всі датки будуть оголошені в ,,Свободі''. Та просим не відтягати, бо два рази дає, хто спішно дає'' — каже приповідка, а розправа буде в Wilkes-Barre, Pa. вже в половині вересня б. р.

Кольрідж Па, дня 23-го серпня 1909.

о Іл. Кузів гр.-кат. священник, Ігнатій Музика заст. предс від. Р. Н. С. Ч. 99, Филимон Двобак заст. предс від. Р. Н. С. Ч. 223. Іоан Завойський.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Серпень.

26	Ч	Максима
27	П	Теодозия печ.
28	С	Успенє Богор.
29	Н	13. Образа Госп.
30	П	Мирона
31	В	Фльора, Лавра
1	С	Вересень. Андрея

¶ В звязи з замкненими в Pressed Steel Car Comp. звербованими ,,невольниками'' (про що обширно пишемо па иньшім місци) пітсбурський австрійський конзуль Протинек вислав жалобу до ґовернера стейту Пенсильвенія, що австр. горожан проти їх волі взнить ся на подвіря згаданої компанії. Конзуля, коли хотів наочно переконати ся про відносини, не впущено до фабрик.

¶ Після найновійших вістий з Пітсбурґа, Микисракс, Па., по битві, сточеній в неділю виглядає як одно велике цминтарище. Число усих вбитих подають на 20. Місто виглядає наче в часі облоги. Усї склепи позачиняні, на вулицях пустки. Однак ся тишина се неначе іскра в попели, з якої може вибухнути величезний пожар. Поліція скріплена і дістала наказ безпощадно стріляти. Кождого прохожого на вулици перешукують за оружієм. В справу вмішав ся тепер мійський уряд і на специяльнім засіданю 23-го в ночи порішив вислати вибраний комітет до Гарісбурга, щоб там домагати ся від ґовернера сейчасового відкликаня війска з фабрик. Заявлено, що мійський уряд не бере в оборону ні компанії ні страйкуючих, але йому йде о охорону горожан.

¶ Симп днями з печерської Лаври в Київі втік єромонах Александер, заграбивши кількадесять тисяч рублів, зложених через прочан. Єромонах втік за границю Росії подбавши поперед о товариство молоденької дівчини. Скандал сей старали ся царославні круги укрити, однак мимо того він дістав ся до публичного відома.

¶ Хинський рів в Европі. Щоби перепинити пачкованє нелозволених цензурою писем і книжок до Росії та щоби вздержати еміґрацію тих, що притьмом хочуть позбути ся обіймів батюшки царя, порішив російський уряд, як доносить ,,Local Anzeiger'' в порозумінню з Німцями викопати вздовж цілої німецько-російської границї рів широкий і глибокий на 2 метри. Кошта сего чудового предприємства понось Росія, а комісія зложена з урядників обох держав обійшла уже границї і поробила потрібні поміри. Отже в XX-ім віку, в Европі будемо мати се, що валить ся тепер на хинській границї! Чудовий зразок російської культури!...

¶ Пявки народу. В нїякій державі на сьвіті пема тільки монастирів, що в Росії. Самих мужеських монастирів є там 300, жіночих 228; заштатних мужеських 137, жіночих 154. Із загального числа 819 монастирів 71 віддано архієреям на ,,прокормленіе''. Черців в мужеських монастирях 9.707, послушників 8.-104; в жіночих: черниць 11.-870, послушниць 35.559. Капітал Ол. Невської лаври досягає 3,000.000 рублів золотом, не рахуючи вже процентних паперів, у яких головне богатство. Київо-печерська лавра має півтора мілярда рублів. Троїце-сергієвська лавра найбогатша: в неї три мілярди рублів. Основний капітал усїх монастирів — сім міліонів рублів. Жаль, каже ґазета ,,Новая Русь'', що в тій статистиці не наведено даних про капітали, якими володіють настоятелї монастирів. Вони певно дуже великі. Досить того, що ігумен одного богатого монастиря в полудневій Росії дає річно свому синови, театральному директорови, запомоги 30.000 рублів на оперетку.

¶ Собаки з'їли людину. Українська ,,Рада'' доносить, що в селї Ігнатівці (в Росії) лучив ся страшний випадок, де собаки з'їли чоловіка. Був ним селянин згаданого села Зайченко, що будучи пяним заснув в ячменю на поли. Там заскочили його голодні сільські собаки та розірвавши на шматки з'їли, полишаючи тільки кістки. Доперва на другий день знайшов його один робітник, та лише по убраню та паперах знайдених при Зайченку дізнав ся його тотожности.

¶ Не вільно писати про нужду працюючих! Київський ґубернатор адміністративним порядком наложив 300 рублів кари на редактора українського дневника ,,Рада'', д. М. Павловського за те, що помістив статю М. Гехтера п. з. ,,Наші білі неґри'', в котрій обговорювано важке положенє сільських робітників на Україні.

¶ Неграмотність рекрутів. Оголошена недавно статистика европейських держав виказує процентове число неграмотних між рекрутами. Отже на сто рекрутів є неграмотних: в Швеції, Норвеґії, Швайцарії і в Анґлії по 1; в Данії, Голяндії по 2; в Франції 4, Німеччині 5, Фінляндії 5, Бельґії 10, Австро-Угорщині 26, в Греції 30, Італії 31, Болгарії 52, в Сербії і в Росії по 62, в Еспанії і Портуґалії 70, а в Румунії 75.

¶ Мурин чортом. Весела подія лучила ся недавно в селї Ґруїсор (Угорщина) в околици замешканій румунськими хлопами. Від довшого часу в тій громаді не падав дощ, а зажурені селяни уладжували безнастанно процесії, щоби перепросити божий гнів і відогнати чари, котрі після гадки старої знахорки хтось мав кинути на село. В тім часі заїхав до села цирк, в котрім межи иншими мав виступати мурин. Коли він, не предчуваючи нїчо злого, вийшов на село, на прохід, повстало велике заворушенє, бо селяни думали, що се чорт у власній особі появив ся в селї. Один селянин побіг до дзвіниці і заалярмував людий, а т. з косами і ціпами вирушили напротив ,,чорта''. Зачала ся погоня за мурином, котрий сховав ся до керниці; селяни облягли її у відповідним віддаленю, щоби ,,чорт'' їм не виховзнув ся з рук. Як лише мурин вихиляв голову, щоби побачити, чи облога не уступила, налякані селяни втікали. Тревало се кілька годин, аж надійшов директор цирку, котрому по довгих трудах удало ся переконати селян, що мурин не є чортом.

¶ Поміч поліцийних псів. Перед кількома днями в Вельску убито та ограблено тамошного адвоката д-ра Гальбрайха в єго власнім мешканю. Жандармерія не могла ніяк попасти на слід виновника злочину, а допомогли їй в тій задачі поліцийні пси, витресовані до слідженя злочинців. Показало ся, що адвоката Гальбрайха убив бувший писар принятий до єго канцелярії перед кількома лїтами а видалений недавно з причини якихсь непорядків. Видалений писар постановив на адвокаті пімстити ся, а месть свою виконав оподі, користаючи з неприсутности жінки адвоката, котра з синком виїхала до родичів в Чехах. Одного вечера, коли др. Гальбрайх сидів в каварни, писар, знаючи добре розклад мешканя, закрав ся до єго спальні, а коли др. Гальбрайх вернув пізно до дому і заснув, злочинець розторощив єму голову каменем, а потім ще додусив єво шнуром. Забравши, що було під рукою, отже годинник і пуляре́с з грішми сховав ся в підземній канали. На третий день відкрили єго там поліцийні пси.

¶ Двоє дітий зрослих до себе плечима уродила Хима Довгань в Олїсві коло Зборова. Одно з близнят — як пишуть — прийшло на сьвіт живе о натуральнім вигляді дитини і жило лиш годину; друге було неживе з головою без очей, носа і уший, а кадовб без рук і ніг.

¶ Унїоністичний конґрес. В Велеграді відбував ся від 31. липня до 2. серпня унїоністичний конґрес, в якім брали участь духовники католицької і православної церкви. Конґрес мав на меті усунути і прояснити спірні квестії та промостити шлях до з'єдинення церков. Як протектор конґресу фунґував архієпископ, князь д-р Бавер, а предсїдателем конґресу був львівський митрополит ґр. Андрій Шептицький. Спірні віроісповідні квестії обговорювано в чотирох окремих секціях, а порішені там резолюції передано відтак до потвердженя повному конґресови. З парляментарних послів сьвященників взяли участь в конґресі крім прадата д-ра Стояна, котрий був секретарем конґресу, також о. В. Давидяк і о. Кадлєчак. На конґрес вислали своїх підпоручників майже всї австрійські теольоґічні факультети й інститути; богато професорів і теольоґів прибуло також з Росії, Болгарії й Царгороду; м. и. брав участь в конґресі духовник російського посольства в Берлїні.

— **Живцем погребана.** Варшавські ґазети доносять, що в Островци в пивницях рипку поліція знайшла молоду Жидівку, котру вязнили там власні брати. Наслідком безіменних донесень поліція удала ся до пивниць ринку і очам її представив ся страшний вид: до вогкої стіни стояв прикріплений кістяк молодої дівчини. Щурі гризли її висохле, винуджене тіло, з численних ран стікала кров. Жорстоких братів арештовано. Говорять, що нещаслива дівчина упала жертвою фанатизму своєї родини. Коли хотіла приняти християнську віру, брати кинули її до пивниці на страшні муки.

G119

¶ Що весь сьвіт уснає за добре, то се в дійсности мусить бути добре. ,,Котвовий Pain Expeller'' Ріхтера і спілки з'єднав собі признанє усїх народів і всїми мовами славлять його як найліпший лїк на ревматизм, біль мязів, нервів і т. д. Ціна фляшки 25 і 50 центів.

НА ШКІЛЬНИЙ ФОНД ІМЕНИ ОЛ. СІЧИНСЬКОЇ.

Дня 10-го серпня 1909 на хрестинах у п. Григорія Заборського в Port Jervis, N. J. при забаві не забули і ми про нашого героя Мир. Січиньского який своє молоде житє загнав до тюрми за свій поневолений нарід. На промову д. Ґумовського присутні гості жертвували на фонд ім. Олени Січинської як слідує: по 1 дол. Гр. Гумовский, Ів. Прохира, Кор. Крамар, Ел. Шевчук (мол.), Семко Петров, Дан. Потятиньский, Іван Боберебах, Григорий Заборский; по 50 цнт.: Р. Коваль, Фр. Бернат, Никола Пісура, Гр. Леуш, Іван Грубець, Мирон Ванско, Ефрозина Ванско, Йос. Каспер і Мих. Косонога; по 25 цнт.: Феська Бернат, Анна Бернаті Теодозія Бернат, Марія Ванско, Данько Банско, Бартоломей Шумский.

Разом	$14.15
Оголошено в ч. 32-м	205.93
Загальна сума	$220.08

СПРАВИ „СОЮЗА“.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.

Іх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балоґ, 712 Carson Str. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Ґут Кульчицький, Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Андр. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 816 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 411 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Ант. Цурковський, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головний організатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз“ — Принимає членів до 45 літ життя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А“ (ціле посмертне) $1000.00.

В разі смерти члена кляси „Б“ половину посмертного $500.00

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ 400.00 дол.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ 200.00 дол.

Посмертне за діти від 15.00 до $300.00,

В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.

б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках виписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секрета опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

Посмертні вісти

Бобак Панько, член Р. Н. Союза від. 1. Shamokin, Pa. помер 23. липня с. р. Небіщик походив з Галичини, села Нова Весь, повіт Новий Санч.

Вайда Лукач, член Р. Н. Союза від. 4. Jersey City, N. J. помер 28. липня с. р. Небіщик походив з Галичини, села Осучани, пов. Сянок.

Немеш Михайло, член Р. Н. Союза від. 103. Export, Pa. помер 30. липня с. р. Небіщик походив з Угорщини, села Дорвофалу, стол. Мараморош.

Банасєвич Антін, член Р. Н. Союза від. 36. Scottdale, Pa. помер 8. серпня с. р. Небіщик походив з Галичини, села Поляни, повіт Ліско.

Самуляк Марко, член Р. Н. Союза від. 144, New York, N. Y. помер 17. серпня с. р. Небіщик походив з Галичини, міста Тисменця, пов. Тлумач.

Стерник Маґдалена, жена Івана члена Р. Н. Союза від. 78. Minersville, Pa. померла 24. липня с. р.

Вольф Катерина. жена Йосифа члена Р. Н. Союза від. 93. New Burg, O. вмерла 9. серпня с. р.

Вічна їм память!

Ч. 1031 **КВИТ** $200.00

на двіста долярів, котрі місцев. Група отримав як посмертну запомогу по Онуфрею Онушканич з Головної Каси Руского Народного в Америці.

Minersville, Pa. дня . . . . 1909.

Йосиф Войда.

Сьвідки:
Василь Крамар,
Антоній Марінко,
Митро Котла,
Семко Бордун

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 78
Й. Войда секр.

Рух
в відділах Р. Н. Союза.

PITTSBURG, PA. бр. сьв. Фл. і Лавр. від. 130. повідомляє всіх своїх членів, що дня 5-го вересня кождий має явити ся з відзнакою до сповіди. По Службі Божій відбуде ся річний мітинґ, на котрім буде принимати ся нових членів без вступного. Неявивший ся на мітинґ заплатить 50 цнт. кари.

П. К. Ґут пр.,
І. К. Цмайло кас.,
П. К. Дашинеч скр.

BROOKLYN, N. Y. Товариство „Дністер“, від. 220 Р. Н. Союза подає до відомости, що буде принимати членів без вступного через два місяці: Липень і Серпень. Мітинґи відбувають ся кождої другої пятниці по першім в гали на 192 Грін стр. Бруклин. Слідуючий мітинґ припадає в пятницю 9-го липня точно о годині 8-ій вечером.

П. Фортуна прд.,
Ів. Ханачівский кас.
Ів. Зазуляк секр.

NORTHAMPTON, PA. бр. Усп. Пресьв. Богор. від. 33 Р. Н. Союза буде принимати нових членів без вступного від 16 до 25 літ, а від 25 до 40 за половину вступно через два місяці то є вересень і жовтень. Рівнож взиває ся всіх членів щоби вирівнали свої місячні вкладки. Невиплавший своїх вкладок не буде мав голосу на річнім мітинґу.

Теод. Федько пр.,
Мих. Чепеляк кас.,
Тарас Кокоцкий скр.

SCRANTON, PA., Брат. Пр. Діви Марії, від. Р. Н. С. 123 буде сьвяткувати день своєї патронки. дня 29. серпня с. р. т. є. в неділю по сьвяті Успенія Богородиці Богослужене відбудесь в церкві сьв. Володимира о год. 9 рано. Кождий член має явитись в мітинґовій гали о год. 8·30 рано. Неявивший ся платить 1.00 дол. кари.

П. Кирилюк, секр.

CHESTER, PA., Бр. Сошествія сьв. Духа, відд. 237 подає до загального відома, що вибрано слідуючий новий уряд: Іван Наконечний, предс., Гр. Мельник, секр., Іван Звіжанський, кас., Ілько Вовк, заст. пр., Василь Лехуш, з. секр., Онуфер Зазуля, заст. кас., П. Галько і Гр. Бандровський, контр. ком., Григорій Беца і Стефан Федина, надз. хор., Гн. Саноцкий, хорун, Стефан Левчак, кап., Стефан Гладкий, дверн., Григорій Мельник, орґ. Заразом повідомляє ся всіх членів, що дня 5. Вер. с. р. відбуде ся піврічний мітинґ в місцевій гали при третій улици. Початок точно о годині другій по полудни. Справоздане касове з минувших 6 м. і иньші важні справи. Член спізнивший ся підлягає карі 25 цнт., неявивший ся 50 цнт. Неявивший ся урядник заплатить 1.00 дол. З невирівнавшим членом своїх довгів і залеглостей поступить ся після ухвал Бр. і статутів Р. Н. Союза.

Григорій Мельник, секр.

JERSEY CITY, N. J. бр. сьв. о. Николая, від. 4, сим подає до відомости, що надзвичайний мітинґ в дуже важній справі відбуде ся дня 29 го авґуста, то є в неділю о 2-ій годині пополудни, в гали церковній на розі Greene і Sussex улиць.

Явити ся мають тільки самі члени особисто — жадні заступники ані діти не будуть приняті. Хто не явить ся заплатить 1.00 кари, яку стягне ся при найблизшім плаченю розмету.

Д. Голод, предс.,
Гр. Підлипчак, секр

YOUNGSTOWN, O. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 140 подає до відомости, що на річнім мітинґу дня 15-го серпня с. р. вибрано слідуючий уряд на рік 1910: Ілько Сушко, предс., Іван Фик, касієр. Йосиф Присташ, секр., Лукач Ґузиляк, заст. предс., Гринь Душний, заст. секр., Іван Качмар, заст. кас., Василь Скиба, писар. Дозорці хорих: Теодор Кіхтан на Stemplen, Петро Секела на Youngstown; контр. комісія: Николай Кибало, Стефан Гринько Іван Ксенич; дверник Семко Котик. Мітинґи будуть відбувати ся в кожду другу неділю по першім о 2-ій год. по полудни.

Адр. бр.: Jos. Prystash. 548 Crescent St., Youngstown, O.

Іль. Сушко, предс.,
Ів. Фик, кас.,
Йос. Присташ, секр.

Виказ членів Р. Н. С. за місяць Липень 1909 р.

Відділ	На ціле посмерт.	На пол. посмерт.	Діти	Відділ	На ціле посмерт.	На пол. посмерт.	Діти
1	301	8	42	108	68	34	5
2	56	—	—	109	31	2	3
3	227	7	26	110	29	—	—
4	61	5	18	111	5	6	—
5	77	—	10	112	5	2	3
6	104	—	2	113	41	—	—
7	139	4	33	114	43	—	—
8	42	1	33	115	33	—	—
9	93	—	22	116	12	4	1
10	94	13	36	117	35	9	1
11	31	—	9	118	6	6	—
12	92	2	7	119	36	—	—
13	24	1	—	120	51	1	13
14	89	27	26	121	151	1	83
15	35	—	—	122	55	3	—
16	217	3	17	123	174	18	20
17	29	—	—	124	23	7	—
18	30	—	10	125	—	12	—
19	65	5	45	126	36	—	5
20	62	3	10	127	16	—	1
21	15	—	4	128	14	1	4
22	3	—	—	129	47	—	11
23	42	—	7	130	19	6	5
24	17	1	2	131	4	2	—
25	50	4	2	132	35	7	7
26	33	—	2	133	6	16	—
27	50	6	37	134	41	—	8
28	141	38	16	135	136	—	3
29	34	1	24	136	33		5
30	77	11	16	137	12	—	—
31	39	—	—	138	7	5	—
32	52	—	—	139	28	—	—
33	203	9	127	140	40	—	4
34	28	—	—	141	19	3	—
35	45	—	5	142	12	38	—
36	41	—	17	143	53	—	—
37	53	1	14	144	17	13	9
38	81	6	10	145	17	—	—
39	53	7	4	146	36	—	—
40	57	3	11	147	30	7	8
41	33	5	—	148	20	2	—
42	62	13	55	149	24	—	—
43	36	—	11	150	17	—	—
44	11	—	—	151	1	9	—
45	35	5	8	152	36	—	—
46	165	—	37	153	36	11	—
47	68	4	9	154	28	—	—
48	97	9	8	155	10	11	—
49	16	—	—	156	16	—	—
50	9	—	—	157	48	3	7
51	38	—	—	158	27	4	—
52	51	3	—	159	26	7	—
53	198	19	66	160	17	7	—
54	10	5	1	161	23	—	—
55	79	6	13	162	52	12	—
56	37	1	5	163	17	2	—
57	27	2	—	164	14	4	—
58	82	5	16	165	42	4	—
59	34	5	9	166	46	—	—
60	1	9	6	167	17	3	—
61	89	1	2	168	10	9	—
62	88	5	19	169	31	1	1
63	68	—	10	170	12	20	—
64	4	—	—	171	4	8	—
65	100	3	11	172	—	—	2
66	37	7	2	173	20	2	—
67	141	1	10	174	37	—	—
68	13	1	8	175	10	1	—
69	38	1	1	176	14	—	—
70	56	56	9	177	8	—	—
71	22	—	—	178	6	7	—
72	71	—	26	179	40	6	—
73	11	6	3	180	15	—	—
74	14	—	—	181	7	11	—
75	26	—	—	182	19	5	—
76	13	27	—	183	16	3	—
77	19	—	—	184	39	—	—
78	169	2	—	185	55	—	—
79	21	—	—	186	33	—	—
80	66	—	—	187	14	12	—
81	19	—	9	188	23	6	7
82	103		20	189	37	2	—
83	6	6	1	190	18	22	—
84	52	—	—	191	40	1	—
85	135	3	13	192	12	11	—
86	72	—	3	193	10	—	—
87	19	2	9	194	12	8	—
88	8	7	6	195	15	3	—
89	17	—	—	196	39	—	—
90	20	1	2	197	44	4	2
91	75	17	7	198	31	16	—
92	104	52	—	199	28	3	—
93	15	—	—	200	4	34	—
94	48	16	1	201	14	1	2
95	40	7	—	202	8	37	—
96	57	20	18	203	4	32	—
97	16	2	3	204	2	14	—
98	25	1	11	205	21	10	—
99	88	51	9	206	8	—	—
100	10	4	—	207	57	5	—
101	1	9	—	208	58	2	—
102	75	3	2	209	69	—	—
103	17	—	—	210	—	—	—
104	86	7	25	211	10	15	—
105	7	13	3	212	20	—	—
106	50	22	2	213	15	4	5
107	53	6	13	214	20	12	—

Відділ	На ціле посмерт.	На пол. посмерт.	Діти	Відділ	На ціле посмерт.	На пол. посмерт.	Діти
215	46	—	—	234	9	29	—
216	46	—	—	235	21	1	—
217	—	26	—	236	1	16	—
218	—	—	—	237	24	20	—
219	24	—	—	238	8	2	—
220	9	7	1	239	38	19	1
221	13	38	—	240	18	2	1
222	46	11	18	241	—	20	—
223	38	14	—	242	10	—	—
224	24	1	—	243	5	13	—
225	38	3	—	244	21	2	6
226	16	—	—	245	21	—	—
227	26	—	—	246	7	4	—
228	16	1	—	247	11	11	—
229	98	6	17	248	18	1	—
230	19	3	—	249	22	1	—
231	43	3	—	250	25	—	—
232	22	—	3	251	12	21	—
233	39	2	—	252	14	15	—
				Разом	10.165	1514	1425

Всіх членів при кінци місяця Липня було в „Р. Н. Союзі“ **13.104.**

Т. Лабовсьний,
гол. рекорд. секретар.

Просьба з Детроіт, Міч.

до всіх патріотичних сердець і членів нашого Р. Н. Союза в Америці.

Отсим даємо до відомости вам братя, що висилаємо двох колекторів на церков сьв. Іоана Крестителя, в Детроіт, Міч. Властитель тоїж церкви, Weber Co., хоче нам сю церков спродати і тому ми, не маючи власного гроша, просимо Вас, Братя: не відмовляйте а допоможіть нам, щоби і в Детроіт не упала гр.-кат. церков щоби не загинула, та щоб Русини не переходили одні на православє а другі на латинників! З болем серця але і з великою надією в Вашу жертволюбивість, братя Русини, йдуть наші колектори в сьвіт, а Ви не відмовляйте кинути лепту на Боже!

Як колекторів висилаємо Петра Пуцила і Івана Братуся, котрі мають посьвідченє і повномочє при собі.

Предс. парафіяльний
Петро Пуцило,
Предс. Бр. сьв. О. Ник. від. 175 Р. Н. С.
Сімеон Ґірчак,
секретар.
Михаїл Не

РІЖНИЦЯ В КОРМАХ.

Поміж всілякими кормами є велика ріжниця. Тут зовсім не йде річ про се, скільки ми їмо, але про се, що ми їмо; деякі корми суть поживні, деякі знова зовсім ні. Тому їджте лишень такі корми, які дають Вам найбільше поживи, не псуючи жолудка. Наколи однак спостережете, що не можете їсти стільки, кілько Ви привикли звичайно їсти, то годі треба сейчас взяти Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина. Воно скріпить сейчас цілу Вашу систему травленя і приневолить її приймати і перетравлювати поживу. Сей лік складає ся зі старого, чистого червоного вина і зіля, а під зглядом лічничих средств для жолудка і кишок сей лік не має собі рівного в цілім сьвіті. Він скріпляє ціле тіло, витворює нову кров та дає нову енергію. По всіх друґсторах.

Jos. Triner.
616 622 SAshland Ave
Chicago, Ill.

БАЛЬ устроює

Братство сьв. Володимира,
від. 65. Р. Н. Союза
ДНЯ 6-ГО ВЕРЕСНЯ 1909 р.
в гали Сінґера в Elizabeth, N. J.

Початок о годині 3-ій по полудни. За добру забаву ручить Комітет.

Уряд парохіяльний в Elmira Heights, N. Y.

повідомляє усіх парохіян, що річний мітінґ відбуде ся **в неділю дня 5-го септембра** с. р. в гали церковний.

Михаїл Коленич, предс.,
Емитро Панила, кас.,
Андрей Харчишин, секр.

Вийшла в сьвіт
нова сказка:
„Як мужик у всіх в довгу остав ся."

Ціна 10 цнт. з почтовою пересилкою. Продає ся в редакції
„RUSSKY GOLOS",
98 Second Ave.,
New York, N. Y.

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

виконує всякі роботи, входячі обсяг друкарства — старанно, скоро і тано.
184 Hudson St., New York.

Важне.

Хто хоче, щоби єго адрес змінити мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес. Дописи просить ся писати лише на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищать ся, наколи з гори не було означено, що жадає ся її звороту не було залучено марок на зворот.

ЧИТАЙТЕ!

На підставі ухвали Конвенції „Союза", кожде братство принадлежне до „Союза", повинно мати отсі книжки:

1) Книжку членів (імьностов)
2) Книжку місячних складок
3) Книжку касову і протоколову.

На сі книжки повинно кожде братство заслати 5 долярів до каси „Союза".

ЧИТАЙТЕ! ЧИТАЙТЕ!

ВАЖНЕ ДЛЯ РОБІТНИКІВ! ВАЖНЕ ДЛЯ ДІВЧАТ!

Безплатне Руске Бюро Праці ім. сьв. Рафаіла, 339 East 20th Street, New York (близько руской грек. кат. церкви сьв. Юрія) межи 1 а 2 евеню вишукує роботу для мущин і желщин, і даліє інформації та поради емігрантам.

Просимо всіх, що знають про яку роботу на свсїм плейсі для мущин, або дівчат, донести про се під слідуючою адресою:

ST. RAPHAELS RUTHENIAN FREE EMPLOYMENT BUREAU
339 East 20-th St., New York
Іван Солтис, менаджер.

Перший руський фотоґраф

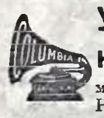
виконує фотоґрафії в ріжних красках, портрети олійними фарбами, портрети на подушках. Робота першої кляси. Зашліть малу фотоґрафію і задаток під адресою:

HANIAK'S STUDIO OF PHOTOGRAPHY,
613 Carson Str.,
S. S. Pittsburg, Pa.

Фаховий бучер

і канцеліст нотаріяльний, залагоджуючий справи красві, глядає відповідного місця. Ласкаві зголошення під адресою:

Michail Melnik,
135 Main St., Derby, Conn.

Українські пісні на фонограф

можна дістати тільки в нас. Рекорди сі спроваджені впрост з Галичини. Фонографи даємо на місячні сплати. Всі українські рекорди мають 10 палів величини, і суть подвійні, (так само і польські) а ціна усіх їх 65 цнт. — Пишіть сейчас по безплатний каталоґ, а всякі листи пишіть польськими буквами: 28—31

Globe Record & Supply Co.
213-215 East 4-th Street,
New York, N. Y.

THE FIRST NATIONAL BANK

OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00. Заснований 1864 року.

Найстарший Народний Банк в Скулкил Кавнті.

Провадить загальний банковий бізнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і пересилає гроші до всіх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послідних 5 літ і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Накладом „СВОБОДИ" вийшли

Папері листові

окрашені гарними вінєтами і портретами наших руских ґеніїв — Продає друкарня „Свободи" по ціні 50 цнт. за 25 штук. Адрес:

„SWOBODA"
184 Hudson Str. New York, N. Y.

„Про кінець сьвіта".

дуже цікава і займаюча книжочка вийшла накладом „Свободи". З неї всякий цікавий довідає ся чи і коли може наступити кінець сьвіта. Ціна 15 цнт. Замовляти в редакції.

„SWOBODA"
184 Hudson str. New York, N. Y.

Книжки

які можна дістати вскладі книжок „Свобода":

	цнт.
Америка	15
Ангел та пустельник і т. і.	15
Борба кляс і чому бобітники організують ся	15
В Старім і Новім краю	25
Гріхи мілїонерів і т. п. С. 7.	15
Дещо з історії православної місії в Америці	15
Дещо про звізната	30
Дві левади і т. п. С. 5.	15
Дорога любови, то Божа дорога, С. 6.	15
Еміґрант	15
Жовнір	10
Журавлі	10
Жите, зарібки, організації і т. д. в Спол. Державах	15
Земельне питане	15
Зуб за зуб	10
Історія Руси з образками	10
Капітал і праця	15
Книжка рахункова	50
Казка про Жидів	15
Многострадальний народ, огляд історії українського народу	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$2
Образки і загадки	10
Оповідання	15
Про відступників від рос. православія	10
Про нутро землі	25
Підземні скарби	25
Покуса	10
Псалтир	$1
Розмова Поляка з Русином	10
Смерть	10
Стародавні казки та оповідання	15
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Унія в Америці	20
Хто з чого же	15
Які то є люди на землі, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	10
Руско-англійський тлумач	60
Польсько-англійський тлумач	60

Молитвенники в красній оправі.

Бог Надежда моя	$2.50
Хліб Душі	2.50
Druh Duszi	1.50
Druh Duszi (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30

Також можна дістати:

Книжочки колекторські церковні	10
Книжочки Братскі	10
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник померших душ	10

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

„Гайдамаки"

місячник для українського робучого народа в Америці,

Виходить в четвер з кінцем кождого місяця під числом 639 E. 11-th Street. New-York, N. Y.

Передплата на рік 1.00 долар. В Австрії і Росії „ 1.50. доляра.

Адреса: „Haydamaka"
639 East 11 Street.
New-York N. Y.

ЛЕВ НАБОКОВ,

нотар при „Русск-ім Голос-і"

споряджує усі рос. документи та дає пораду з усіх російських справах. 31-31

98 Second Ave., New York.

ФАРМИ

в стейті Коннектікут, як рівном лоти доми і т. д. (також в околици Ню-Йорку) продає

ІВАН БІЛИК

З великого числа фармів належить передовсім звернути увагу на слідуючі:

108 акрів, 50 акрів землі орної, решта пасовиско і ліс, новий дім на 9 кімнат, стодола і всї другі господ. будинки, великий сад. Ціна 1200 дол.

80 акрів, новий дім 10 кімнат, 30 акрів чистої землі, решта пасовиско і ліс, 6 миль від стації. Ціна 800 дол.

42 акри чистої землі, дім на два поверхи, стодола і всі будинки. Фарма в місті Ashford, Conn. Ціна 1300 дол.

60 акрів, 35 акрів чистої землі, решта пасов. і ліс; стодола і всі будинки. На фармі є 4 акри засіяного вівса, 2 акри ячменю, 1 кінь, 20 тонів сіна Ціна 1900 дол.

На кождій фармі є сад і всі машини рільничі, стайк кожда є недалеко від стації.

Близші інформації уділить:

JOHN BILYK
617 E. 16-th Str., New York.
Box 17, Ashford, Conn.

Русини Пітсбурґа і околиці!

Чи Ви знаєте, що

German Savings & Deposit Bank

на розі 14-ої і Carson ул., South Side,

Pittsburg, Pa.

є найбезпечнійшим банком? Не знаєте, то загляньте до справоздання стейтових контрольорів, що узнали наш Банк за один з найсолиднійших і найпевнійших в Пенсильвенії. Маєток 5,000.-000. Платимо 4 проц.

Шифкарти на всі лінії. Висилка гроший, справи нотаріяльні, війскові і т. и.

Й. Е. Рот, предс,
А. П. Міллер, касієр,
Ал. Бучак, ур. банку.

ІВАН СВАЛА,

руский похребник (Undertaker)

Винаймає також керичі на хрестини, весілє, похорони та при инших нагодах по низких цінах.

1340 Newport Ave.
Northampton, Pa.
(Напротив руської церкви)
Bell Phone.

МЕТАЛЕВІ

ОБЦАСИ І ЗАПЯТКИ

Зроблені зі стали.
[Пишіть по цінник.]

Повідомляю Вп. Родимців, що отворивем в Ню Йорку

„Заграничну канцелярию адвокацку

і Бюро зате вних і торговельних полагоджувань

де переповадяю всякі справи судові і нотаріяльні в ст. Краю і полагоджую всі справи тутешні в посредництвом визначних адвокатів американських. Уділяю інформацій і посередничу в всі справах банкових, торговельних і земельних. Продаю і купую лоти, фарми і доми. В моім „Головнім бюрі вісковім" полагоджую фахово, всі рекламаций оф цар австрийський, всі справи війскові з повним забезпеченем на случай повороту до краю.

ШИФКАРТИ по цінах компанійних продаю на всі лінії корабельні.

Поручаючись отсим ласкавій памяти маю повну надію, що я яко щирий Українець а при тім чоловік фахово образований (посідаю австрійські студии правничі), буду в можности задоволити вповні кождого в якій небудь справі, а маючи зносини з визначними людьми, і будучи добре обзнакомленим в Американськім обставинами, буду в силі переправа вти кожду справу відповідно вимогам тутешних приписів.

З поважанем
Emanuel Teodorowicz,
FOREIGN LAW OFFICE.
150 E. 7th Street, NEW YOR, N. Y. -35

„ДУШПАСТИР"

се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Виходить в Ню Йорку кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и" друкують ся важні для всіх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих і та смішних, і красних образків. „Душпастир" всім подобає ся — всі єго хвалять.

Коштує на цілий рік так тут в Америці як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир":

Canora, Sask., Canada, Март 29, 1909.

Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру правду, що нїяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир"... Ся часопись то есть так, якби в дуже сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засіяє благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого діла! — З поважанем Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря", майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря" чим-скорше для себе і для Ваших свояків і знакомих тутки і в краю.

„Душпастир" повинен бути в кождій руській хатї.

Гроші на „Душпастир" треба посилати (найліпше почтовим моней-ордером) на імя:
Rev. N. Pidhorecki 184 Hudson Str., New York, N. Y.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО „РАЙОН"

Драгоманов М.:	„Старі хартії вільности"	40 коп.
„	„Рай і поступ"	40
„	„Заздрі боги"	10
„	„Швейцарська спілка"	10
„	„Про волю віри"	10
„	„Евангельська віра в старій Англії"	5
„	„Царство Боже внутри вас" Л. Толстого	10
Стеценко К.:	„Ще не вмерла Україна!" (ноти для хору)	15
„	„Прометей", слова Олекси Коваленка (ноти для хору)	45
	„Цілість держави і автономія" Піменової, перекл. Олекса Коваленко	3
Лозинський М.:	„Польський і руський революційний рух і Україна," 1. ч.	35
	„Ревізор," комедія в 5 д. Гоголя, перекл. О. Коваленко	25
	„Гетьман," опов. Златовратського, перек. О. Коваленко	10
Кононенко М.:	„Струна." Поезії	20
	„Любов до ближнього," жарт в 1 картині Л. Андреева, переклав Олекса Коваленко	10
	„Розвага," Український Декламатор. Том І. Уложив Олекса Коваленко	1.25
	„Розвага," Український Декламатор. Том ІІ. Уложив Олекса Коваленко	1 руб.
	„Терновий Вінок." Літературно Артистичний Альманах, під редакцією Олекси Коваленка, Видане роскішне. з картинами, малюнками і вінетками. (В оправі 2 карб.)	1.25
	„Горбоконик." Весела гумористична казка для дорослих і дітей. Олекси Коваленка. З малюнками	20
	„Українська Муза." Поетична антологія (хрестоматія). Під редакцією Олекси Коваленка. В антологію входять кращі твори 134 українських поетів. 1280 ст. (В оправі 2 р. 75 к.)	2 р

Продають ся в „Українській книгарні", б. „Київської Старини", Київ, Безаківська, 8.

Шершень

(Szerszen)

одинока українська гумористична часопись в Америці.

Виходить 2 рази місячно.

Річно в Америці $1.50, в Европі і Канаді $2.00.

Адреса:
„SZERSZEN"
184 Hudson St.,
New York, N. Y.

G120

Чи Вам треба аж стріляти, щей може з гармати?
Щоб Вам в ухо загремити: шліть же передплати!
Знайте Братя що наш „Шершень" козацького роду
Рублів зовсім не дістане, хотьби скакав в воду!
І хоть врагів він кусає, хоть він і хороший,
Щоб раз вилетів з друкарні — треба купу гроший.
А в Ню Йорку та на кредит годі друкувати
Тож кланте ся Дорогії з присланєм предплати!...

Мова малп

Вже від давен-давна люди звертали бачну увагу на спосіб взаїмного порозуміня між зьвірятами, а найбільше звертала на себе увагу ,,мова" малп. Вислїди були недоконче вдоволяючі; доперва п. Ґарнер впав на гадку приноровити до тої цїли фоноґраф. При помочи того приладу збирав він голоси малп, розслїджував їх і порівнував, серед яких обставин були проголошувані, або висказувані, чинив доходженя і проби. Розмірно в короткім часї вдало ся сьому вченому дослїдникови зібрати поважну скількість фактів, на підставі котрих дійшов до дуже цїкавих заключень. Вдало ся йому з великою правдоподібностію відгадати значінє девяти малпячих голосів. Деякі з них, відповідно до вимови, мають по два і три значіня, з чого виходить, що словарець малпячий може мати около 25 слів. Ґарнер дійшов до заключеня, що пожива, чи страва суть сьою середоточкою, довкруги котрої обертаєть ся цїле житє малп, і що вираженє на означенє їди мусить бути найважнїйшим. Осібне вираженє означає ,,питє", осібне ,,погоду" і ,,непогоду", дальше ,,любов" в значіню великої приязни, наслїдно аж три з ознакою ,,тревога", ,,напад" або ,,перестрах". Ґарнер, при помочи фоноґрафу навчив ся вимавляти ріжні малпячі слова і одержував на них відповіди. Ріжні роди малп говорять ріжними язиками і могуть їх взаїмно вчити ся одні від других через взаїмні зносини. Мова шимпансів єсть найлїпше розвинена. Здібність до мови спричиняє головно будова черепа і так: мова єсть тим совершеннїйшою, чим кут лиця єсть більше отвертий. Головні відрухи міміки суть спільні малпам і людям. Киванє головою, потакуюче і заперечаюче, єсть у малп таке саме, як і у людий. Малпи навіть сьміють ся, хотяй не так виразно, як люди. Малпи розуміють дуже добре рухи лиця і звороти чоловіка, а чоловік може відгадувати міміку малп. Дослїди Ґарнера дадуть ся уняти в слїдуючі висновки і заключеня. Голоси, видавані малпами, суть довільні, попередньо добре розважені і артикуловані. Завсїгди суть спрямовані до певних осібняків з тим наміром, щоби могли бути понятими. Малпи своїм поступованєм і способом представлюваня вказують на се, якби були сьвідомі сього, що хочуть при помочи голосу висказати. По висказаню своєї гадки ожидають неначе відповіди, а наколи її не одержують, часто повторюють ті самі вирази. По найбільшій части дивлять ся на того до кого говорять. Противно не видають жадних голосів, коли суть самі, або коли суть чимсь заняті, лишень тодї, коли хтось (малпа чи чоловік) хто її може зрозуміти, єсть присутний. Розуміють голоси иньших малп тої самої породи і відповідають їм знаними виразами. Той самий голос означає у них ту саму річ і на нього ріжні малпи того самого рода відповідають в той самий спосіб. Голос видають при помочи голосницї (голосового знаряду), а модулюють його при помочи зубів, губ і язика, зовсїм як чоловік. Мова малп безперечно має прикмети і знамена мови людської; а що ступінь розвою мови зависимий передовсїм від інтелїґенції, проте нїчо дивного, що мова та єсть меньше розвинена від мови людий, хотяйби культурно дуже а дуже мало розвинених.

СТРАШНІ ЧИСЛА.

Проф. Ів. Озеров в ,,Рус. Слов-і" подає, що в Росії народного прибутку є 8—9 міліярдів карбованців. Пересїчно на душу припадає (як рахувати всеї людности 150 мілїонів) по 53—60 карбованців доходу. Число дуже мале. Колиж взяти на увагу, що казна з сих 8—9 міліярдів забирає собі 2 міліярди карбованців, то виходить, що в руках людности лишає ся 6—7 міліярда карбованців, себто на душу прибутку буде 44 карбованцї на рік. Як сю суму розрахувати по днях, то вийде, що пересїчний щоденний прибуток російського мешканця є 13 копійок! Що можне зробити за сї 13 копійок? Требаж їсти, пити, одягатись; на сїж 13 коп. треба випити, треба на нихже лїчитись, з нихже треба вдоволяти свої культурні потреби.

Свій до свого!

Нумо Братя! Свій до свого!
До Мамроша! Всї до одного!
Чужих усїх поминайте,
Тільки свого підпирайте.
Мамрош Русин справедливий,
А в бизнесї все уцтивий —
Хто-же хоче більше знати,
Прошу прийти й переконатись.
Горівки найлучші має,
Бо злих зовсїм не тримає.
Й так віску, комовицю,
Для всїх добру сливовицю
Арак, коняк, рум, паленка
І кмінківка солоденька;
Вина рівнож всї хороші
І то за дешеві гроші.
Пиво сьвіже і холодне —
Лучше бути вже не годне.
Є циґара, щоб курити
Лиш у него тра купити.
Тому Братя, памятайте,
Та до нього завертайте.
А ті, що з контрів приїжджають
Най сей адрес памятають:

Trof. Mamrosh,
110 Morris str.,
Jersey City, N. J.